

ברוך הגומל לחייבים טובות שגמלני טוב

ביאור בדרך אפשר

1 וּנְמָצָא בְּחוּץ לְאֶרֶץ כּוּי' כְּלוּמוֹ, שֶׁהָאִישׁ וְהַמְקוֹם הֵם כְּאֵלֶּה שְׂאִין לָהֶם
 2 אִפְשָׁרוֹת מֵעֵשִׂית לְהַקְרִיב קֶרֶבן עוֹלָה, גַּם אִזּוּ הַלִּימוֹד שֶׁל הַנוֹשָׂא בְּתוֹרָה נֶחֱשַׁב
 3 כְּאֵילוֹ הַקְּרִיב, כִּי הַתּוֹרָה הִיא לְמַעַל מִגְדְּרֵי הַזְּמַן וְהַמְקוֹם.
 4 וּבְכָל־לֹוֹת הָעֲבוּדָה בְּעִבּוּדֵת ה' בְּאֹפֶן כְּלָלִי הָרִי זֶה הַהִבְדֵּל הָאִמּוֹר
 5 בֵּין הַנְּהַגָה טְבִיעִית לַהֲנַחְגָה נִיסִית עַל-
 6 טְבִיעִית, הוּא הַחִילּוֹק הַהִבְדֵּל שֶׁבֵּין
 7 הָעֲבוּדָה דְּבָכָל לְבָכָךְ וּבְכָל
 8 נַפְשָׁךְ, שֶׁהִיא עֲבוּדָה שְׁעַל-פִּי
 9 טַעַם וְדַעַת (בְּדוּגְמַת הַנְּהַגָה
 10 טְבִיעִית), לְעֲבוּדָה דְּבָכָל
 11 מְאֻדָּךְ²⁷ (בְּדוּגְמַת הַנְּהַגָה
 12 נִיסִית) נֹאמַר בְּתוֹרָה בְּפִרְשֵׁת 'שְׁמַע
 13 יִשְׂרָאֵל' וְ"וָאֵהָבֵת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל
 14 לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֻדְךָ"
 15 וְלַעֲנִינְנוּ – אֵהָבֵת ה' "בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל
 16 נַפְשְׁךָ" הִיא דְרָגָה נְעִלִית וְחִשּׁוּבָה אֲבֵל
 17 הִיא עֲדִיין בְּרַמָּה מְחִיבֵת גַּם לְפִי
 18 הַשְׂכָּל וְהַחִינּוּן (וּגַם נוֹבַעַת כְּתוֹצֵאָה
 19 מֵהַתְּבוֹנָנוֹת שְׂכִלִית) וְלִכֵּן הִיא נֶחֱשַׁבֵת
 20 עֲבוּדֵת ה' עַל-פִּי טַעַם וְדַעַת (וּכְיוּן
 21 שֶׁכֵּן, הִיא דוּמָה לַהֲתַגְלוֹת אֱלֹהִית
 22 בְּעוֹלָם בְּצוּרָה מוֹגַבֵּלִת וּמְצוּמַצְמַת כְּפִי
 23 שֶׁהִדְרַב בָּא לִידֵי בִיטוּי בַּהֲנַחַת הָעוֹלָם
 24 לְפִי דְרָכֵי הַטְּבַע), וְאֵילוֹ אֵהָבֵת ה'
 25 "בְּכָל מְאֻדְךָ", מִלִּשׁוֹן "מְאֻד", הֵינּוּ
 26 מֵעֵבֶר לְמוֹכַן וּמֵעֵבֶר לְרִלְגִיל, הִיא אֵהָבֵת
 27 עַל-שְׂכִלִית בְּדְרָגָה שֶׁהַשְׂכָּל הָאֲנוּשִׁי
 28 הַמוֹגַבֵּל לֹא מְסוּגֵל לְעוֹרֵר (וְהִיא דוּמָה
 29 לַהֲתַגְלוֹת הָאֱלֹהִית כְּפִי שֶׁהִיא בָּאָה
 30 לִידֵי בִיטוּי בַּהֲנַחַת נִיסִית שֶׁלְמַעַל מִגְדְּרֵי הַטְּבַע).
 31 וְעַל-זֶה עַל גִּילּוּי אֱלֹהִית בְּעוֹלָם בְּדְרָגָה שֶׁלְמַעַל מִמְדִּידָה וְהַגְבֵּלָה נֹאמַר
 32 וּבְרָכּוֹ אֶת הָהוּי', שֶׁזֶהוּ כְּלָלוֹת עֲנִין הָעֲבוּדָה, הַמְטֵרָה וְהַכּוֹנֵנָה
 33 הַכְּלָלִית שֶׁל עֲבוּדֵת ה' שֶׁל הָאֲדָמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא לְפַעוֹל שְׂיִהְיֶה גִילּוּי
 34 שֵׁם הָהוּי' שֶׁלְמַעַל מִגְדְּרֵים וְהַגְבֵּלוֹת בְּעוֹלָם הַמּוֹגַדֵּר וְהַמוֹגַבֵּל, וְהֵינּוּ
 35 שְׂהָעוֹלָם מְצַד עֲצָמוֹ מְטַבְעוֹ, כְּפִי שֶׁנִּבְרָא הוּא מְשֵׁם אֱלֹהִים
 36 (בְּגִימְטְרִיא הַטְּבַע, פְּנ"ל) שְׁמַעְלִים וּמִסְתִּיר עַל שֵׁם הָהוּי',
 37 כְּפִי שֶׁנִּרְמַז בַּפְּסוּק "כִּי שֶׁמֶשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים", הֵינּוּ שֶׁהִיחַס בֵּין שֵׁם הָהוּי'
 38 לְשֵׁם אֱלֹהִים נִמְשַׁל לִיחַס שְׁבִין הַשֶּׁמֶשׁ לִמְגֵן' וְכִיסוּי שֶׁמִּסְתִּיר עַל הַשֶּׁמֶשׁ וְכֵן
 39 שֵׁם אֱלֹהִים מְסַתֵּיר וּמַעֲלִים עַל שֵׁם הָהוּי' (כְּמַבּוֹאֵר בְּהַרְחָבָה בִּשְׁעַר הַיַּחֲדוּד
 40 וְהַאֲמוּנָה' שֶׁבִּסְפָר הַתְּנִיָּא) וְזֶהוּ שְׂעוֹלָם הוּא מְלִשׁוֹן הָעֲלָם
 41 (וְהַסְתָּר), שְׁמַעְלִים וּמִסְתִּיר עַל אֱלֹהִים, עֵצֶם הַמְצִיאֹת שֶׁל עוֹלָם
 42 גִּשְׁמִי שֶׁנִּרְאָה כְּמִצִּיאֹת עֲצֵמָאִת וּבְעֵינֵי בִשְׂר גִּשְׁמִיּוֹת לֹא רֹאִים בּוֹ שֶׁלְאִמִּיתוּ
 43 שֶׁל דְּבַר כָּל קִיוְמוֹ וְחִיתוֹ הִיא הָאֱלֹהִית הִיא הָעֲלָם וְהַסְתָּר עַל הָאֱלֹהִית

ביאור בדרך אפשר

44 וְהָעֲבוּדָה שֶׁל הָאֲדָמָה בְּעוֹלָם הִיא לְבָרָךְ אֶת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה
 45 שֶׁנִּפְלְאוּ בְּעֵינֵי הָעוֹלָם, לְהַפְרִיד אוֹתָם מִתּוֹךְ הַגִּשְׁמִיּוֹת וְהִיפֵךְ הַקְּדוּשָׁה
 46 (בְּעֵינֵין "נְפִילַת" הַנִּיצוּצוֹת מְבּוֹאֵר בְּכַבֵּלָה וְחִסְדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הַ"תּוֹהוּ" הַרוֹחֵנִי
 47 הֵיוּ "אוֹרוֹת מְרוּבִיּוֹם כְּכֵלִים מוֹעֵטִים" וְהַכְּלִים הַמְעֵטִים לֹא יִכְלוּ לְהַכִּיל וְלִקְלוֹט
 48 אֶת הָאוֹרוֹת הַמְרוּבִיּוֹם, לִכֵּן הֵייתָה
 49 'שְׂבִירַת הַכְּלִים' וְנִיצוּצוֹת רַבִּים 'נְפִלוּ'
 50 לְמַטָּה מֵעוֹלָם הַתּוֹהוּ, חֵלְקִים לְעוֹלָמוֹת
 51 אֲצִילוֹת-בְּרִיאָה-יִצִּירָה-עֲשִׂיָּה
 52 שֶׁבְּקְדוּשָׁה וְחֵלְקִים 'נְפִלוּ' לְמַטָּה יוֹתֵר,
 53 לְקִלְיֹפֹת וְסִטְרָא אַחֲרָא וּצְרִיךְ לְבָרָךְ'
 54 אוֹתָם, הֵינּוּ לְהַפְרִיד אֶת הַטּוֹב מֵהָרַע)
 55 וְלְהַעֲלוֹתָם לְמִקְוָם וְשָׂרְשָׁם
 56 כּוּי' הַעֲלִינּוּ בְּאֱלֹהִים, שְׁעַל-יְדֵי-
 57 זֶה בְּאֲמַצְעוֹת בִּירוֹר וְהַעֲלָאת נִיצוּצוֹת
 58 הַקְּדוּשָׁה מִסִּירִים אֶת הָעֲלָם
 59 וְהַסְתָּר עַל הָאוֹר הָאֱלֹהִי שְׁמַצֵּד
 60 שֵׁם אֱלֹהִים, וּפּוֹעֲלִים שְׁשֵׁם
 61 הָהוּי' (דְּלִתְמָא בְּדְרָגָה הַנְּמוּכָה
 62 שֶׁל) יְאִיר בְּגִילּוּי לְמַטָּה (וְאֵילוֹ
 63 שֵׁם הָהוּי' דְּלַעֲלִיא יְאִיר בְּגִילוּי לְעִתֵּיךְ
 64 לְבוֹא, בִּימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, כְּאִשֶּׁר לֹא יִהְיֶה
 65 כָּלֵל הָעֲלָם וְהַסְתָּר עַל אֱלֹהִים).
 66 ד) וְעַל-יְדֵי-זֶה שְׁפּוֹעֲלִים
 67 גִּילּוּי שֵׁם הָהוּי' בְּעוֹלָם, נַעֲשֶׂה
 68 תּוֹסֶפֶת אוֹר בְּשֵׁם הָהוּי' כּוּי'
 69 כְּנוֹכַח לְעִיל שׁוֹר הַמְּשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית
 70 שֶׁל לִשׁוֹן הַכְּתוּב "וּבְרָכּוֹ אֶת הָהוּי",
 71 הֵינּוּ לְתַת בְּרָכָה וְלִגְרוּם תּוֹסֶפֶת בְּשֵׁם
 72 הָהוּי', וְזֹאת עַל יְדֵי גִילּוּי שֵׁם הָהוּי'
 73 בְּעוֹלָם, כִּי כְּאִשֶּׁר יֵשׁ הַתְּגַלּוֹת אוֹר מִשֵּׁם הָהוּי' הִדְרַב נוֹתֵן מְבִיא תּוֹסֶפֶת (בְּרָכָה)
 74 גַּם בּוֹ עֲצוּמוֹ, כְּפִי שֶׁהוֹלֵךְ וּמְבֹאֵר.
 75 וְהֵעֵנֵן פְּזָה, דְּהִנֵּה נְתַבָּאֵר לְעִיל (בְּמִאָמֵר שֶׁלְּפָנֵי-זֶה הַמֵּאמֵר
 76 שֶׁנִּאמַר לְפָנֵי הַמֵּאמֵר הַנּוֹכַחִי, דִּיבּוּר-הַמִּתְחִיל "מִי מִנָּה עֵפֶר יַעֲקֹב" שֶׁנִּאמַר
 77 בִּי"ב תְּמוֹת תִּשְׁכ"ו יִצְאָ לְאוֹר בְּשַׁנָּה זוֹ בִּדְבַר מַלְכוּת' עִם בִּיאוֹר בְּדֶרֶךְ
 78 אִפְשָׁר), שְׁתַּכְלִית הַפְּנִיָּה הַמְטֵרָה שֶׁבְּשִׁבְלָה נִבְרָא הָעוֹלָם הִיא
 79 שְׂתַהֲיָה עֲבוּדֵת הַבִּירוּרִים הַבִּירוֹר וְהַהֲפָרָדָה בֵּין הַקְּדוּשָׁה וְהִיפֵךְ
 80 הַקְּדוּשָׁה וְהַעֲלָאת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה לְמַעַל לְמַטָּה דְּרֹקָא עַל-יְדֵי שֶׁהָאֲדָמָה
 81 בָּא בְּמַגַּע עִם עֵינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי וְעוֹשֶׂה זֹאת מִתּוֹךְ כּוֹנֵנָה לְעִבּוּד אֶת
 82 ה', שֶׁזֶהוּ עֲנִין עֵפֶר יַעֲקֹב כְּמַבּוֹאֵר בְּאִרְיִכוֹת בְּמִאָמֵר הַנּוֹכַח שֶׁ"עֵפֶר
 83 יַעֲקֹב" הֵינּוּ עֲבוּדֵת הַבִּירוֹר וְהַהֲעֲלָאָה שֶׁל הַדְּבָרִים הַכִּי גִשְׁמִיִּים וְהַכִּי חוֹמְרִיִּים
 84 שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּחִינַת "עֵפֶר" וְהַבִּירוֹר שֶׁלָּהֶם הוּא עַל יְדֵי יִירַת הַנִּשְׁמָה לְמַטָּה
 85 מִטָּה לְהִיּוֹת בְּחִינַת "יַעֲקֹב" לִשׁוֹן עֵקֶב (בְּשׁוֹנָה מֵעֲבוּדֵת הַבִּירוּרִים שֶׁבָּה
 86 מְדוּבָר בְּחֵלְקוֹ הַשְּׁנִי שֶׁל הַפְּסוּק "רוּבַע יִשְׂרָאֵל").

(27 ואתחנן ו, ה. וראה סה"מ תש"ט ע' 189 ואילך. ובכ"מ. 28) לקו"ת שלח לו, ד. 29) ד"ה מי מנה דיי"ב תמוז פ"ט (סה"מ תשכ"ו ע' רסז ואילך).